

УДК 008+39:74

*Паславська Людмила Олександрівна,
кандидат мистецтвознавства, професор кафедри графічного
дизайну і реклами Національної академії керівних кадрів
культури і мистецтв
paslavaska_ludmyla@i.ua*

НАРОДНА ХУДОЖНЯ КУЛЬТУРА: ДО ПИТАННЯ ВИЗНАЧЕННЯ ЗМІСТУ ПОНЯТТЯ

Подано характеристику народної художньої культури в її співвідношенні з народною, художньою, традиційною, етнічною, масовою культурою. Висвітлено питання актуалізації народної художньої культури в сучасній етнодизайнерській практиці України. Окреслено перспективи зближення народної художньої та масової культури в етнодизайні через використання традиційної символіки та орнаментики, указано на відмінності їхньої інтерпретації в декоративно-ужитковому мистецтві та етнодизайні.

Ключові слова: народна художня культура, масова культура, традиційна символіка та орнаментика, етнодизайн.

*Паславская Людмила Александровна,
кандидат искусствоведения, профессор кафедры графического
дизайна и рекламы Национальной академии руководящих кадров
культуры и искусств*

НАРОДНАЯ ХУДОЖЕСТВЕННАЯ КУЛЬТУРА: К ПРОБЛЕМЕ ОПРЕДЕЛЕНИЯ СОДЕРЖАНИЯ ПОНЯТИЯ

Дана характеристика народной художественной культуры в ее соотношении с народной, художественной, традиционной, этнической, массовой культурой. Освещены вопросы актуализации народной художественной культуры в современной этнодизайнерской практике Украины. Определены перспективы сближения народной художественной и массовой культуры в этнодизайне через использование традиционной символики и орнаментики, указаны различия их интерпретации в декоративно-прикладном искусстве и этнодизайне.

Ключевые слова: народная художественная культура, массовая культура, традиционная символика и орнаментика, этнодизайн.

*Paslavska Ludmyla,
Ph.D. in Arts, Professor of the National Academy
of Managerial Staff of Culture and Arts*

FOLK ART CULTURE: TO THE PROBLEM OF DETERMINING THE CONTENT OF THE CONCEPT

The characteristic of folk art culture in its relationship with the popular, artistic, traditional, ethnic, mass culture is posted. The questions actualization of folk art culture in modern Ukraine etnodesigning practice are studied. The prospects of convergence of folk art and popular culture in etnodyzayni through the use of traditional ornaments and symbols shown on the differences in their interpretation of decorative art and etnodyzayni are pointed out.

Folk art culture occupies an important place in the culture and bordered by mass culture and elitist, with professional and amateur work is akin to folklore. Folk art culture convergence approaches the mass culture in etnodesign through the use of traditional symbols and ornaments. Folk art culture can be seen as a subsystem of folk and culture. Most researchers are repelled from the category of "folk culture" as a base.

Ethnic culture is the foundation of popular culture. Ethnic culture is always associated with traditional and ethnic categories. Popular culture is a broader concept, since beyond ethnic and may include inoetnonatsionalnu culture and beyond traditional culture by including other forms of it – professional, amateur, amateur and more.

Folk art culture subsystem is not only popular culture but also culture. Folk arts combines features of folk (traditional) art culture (focus on the birth experience, dependence on tradition, adherence to canon) and popular culture (handicraft, sampled classes, typical character serial products).

An important aspect of the study of folk art culture is its relationship with mass culture, especially when studying late (industrial and post-industrial) period of development, when mass production began crafts and urgent issue their safety. During this period there is a mutual influence of traditional folk crafts and industrial enterprises that produced objects of mass production. In contrast to mass culture, popular culture is traditional and includes cultural layers of different ages, and its subject is the people as a collective identity that unites all individuals common cultural

ties and mechanisms of life. As a subsystem folk culture folk art culture is characterized by anonymity, collectivity, impersonality, traditional, focused on generic experience canonical. Popular culture is based on ethnic culture, but is intended to include alien ethnic components. Unlike locality of ethnic culture, folk culture is the concept of wider distinguishing feature is its regionalism.

As subsystem art culture, it includes art world, artistic creativity, artistic activities and artistic value of folk art. Artistic elements of popular culture is collective in nature, it is subject to a collective identity.

Folk art culture interacts with other types of cultures and forms of creativity – mass culture, amateur and professional artistic creativity, leisure activities. The difference between mass culture and other forms of activity of folk art culture is its creative nature (unlike the adaptability of mass culture and leisure activities), focus on impersonal nature of tradition and creativity. In the industrial and postindustrial day folk art culture coexists and interacts with the professional work of art and mass culture and can not be seen outside their influence.

The tension between popular and mass culture that intersect and interact in such kinds of artistic activity as etnodyzayn. From traditional forms of folk art culture and features that have not syncretic and synthetic. In etnodyzayni basic elements of art stand signs and symbols that are the basis of traditional culture. When carrying traditional symbols and ornaments with samples of arts and crafts products to etnodyzaynerskyh replaced semantic-symbolic code. In modern practice etnodyzaynerskiy prototypes artistic decisions are archaic signs, symbols, newly reinterpreted in modern forms of artistic realization because signs symbols are removed from the traditional environment and deprived of sacral and ritual functions. Entodyzaynery leaving only their artistic element, which is interpreted as symbols of ethnic markers in the culture of post-industrial type.

Entodyzayn does not replace the traditional designs of decorative art, and transforms them and connecting with new artistic techniques. Etnodyzayn synthesizes technical and artistic elements, combining elements of folk art (use of elements, forms, samples of decorative art) and professional (individual creative solutions, not imitation tradition) creativity, and focus on consumers and replication artwork in common with its massive art .

Key words: folk art culture, mass culture, traditional symbols and ornamentation, ethnodesign.

Народна художня культура посідає таке ж важливе місце в системі культури, яка межує з культурою елітарною та масовою, із професійною і самодіяльною творчістю, є спорідненою з фольклором. Невизначеність та неоднозначність поняття «народна художня культура» потребує уточнення відповідно до предмету досліджуваного явища.

Питання народної художньої культури на сьогоднішній день, попри численні розробки науковців, є предметом дискусій. Особливо гостро постають питання базової дефініції – «народна художня культура», її зв'язку з фольклором, традиційним мистецтвом, етнокультурологією, масовою культурою тощо. Вагомими є праці як українських, так і зарубіжних, передусім російських дослідників, що займалися питанням народної художньої культури. Серед українських авторів наведемо роботи П. Герчанівської [3], С. Садовенко [9; 10], серед російських дослідників виділимо праці Л. Михайлової [6; 7], О. Максяшина [5] та ін. Відповідно до проблематики досліджуваної теми перспективними визначимо питання щодо зв'язків народної художньої культури з етнодизайном у контексті зближення народної та масової культури. Такий ракурс не є в центрі предметного поля українських науковців, хоча питання етнічної культури та її рецепції в етнодизайнерській практиці піднімалися в працях Т. Божко [1; 2], А. Руденченко [8], Б. Тимківа [11; 12] І. Удріс [13] та ін. Утім, питання співвідношення народної художньої культури з етнодизайнерською практикою в контексті масової культури ще не було предметом дослідження науковців. Отже, завданнями статті є характеристика народної художньої культури в її співвідношенні до народної, художньої, традиційної, етнічної, масової культури, висвітлення питань актуалізації народної художньої культури в сучасній етнодизайнерській практиці України, окреслення перспектив зближення народної художньої та масової культури в етнодизайні через використання традиційної символіки та орнаментики.

Народну художню культуру можна розглядати як підсистему народної, так і художньої культури. Більшість дослідників відштовхуються від категорії «народна культура» як базової. Л. Михайлова зазначає, що народна культура

має синкретичний характер, вона передбачає «нерозчленоване співіснування в дифузному стані етики та естетики, знання та вірування, художнього та позахудожнього ставлення до дійсності, світу уявлень (картини світу) і практичної дії, що є характерним для групової (соборної) свідомості та поведінки» [6, с. 18]. Одна з головних рис народної культури – її традиційність, оскільки в ній іде «установка на слідування прийнятій традиції, за якою проступає якесь соборне, колективістське, общинне, корпоративне, анонімне начало, що об'єднує спільноту в різних поколіннях і отримує значення норми і зразка залежно від давності існування і (або) наявності авторитетів» [6, с. 18]. Через колективний характер і наслідування традицій, що становлять основу народної культури, її називають ще традиційною.

П. Герчанівська розглядає народну культуру в її християнському вимірі. Дослідниця дає дефініції ряду споріднених категорій – «етнічна культура», «народна культура», «традиційна культура». П. Герчанівська зазначає, що «етнічна культура являє собою автохтонну організацію духовної, соціальної та матеріальної життєдіяльності і світосприйняття, що притаманні певному етносові, її інваріантами є традиційність, колективність, синкретичність і символічність. Головне функціональне завдання етнічної культури – підтримання певного рівня соціальної консолідації етнічної спільноти» [3, с. 59]. Дослідниця вказує, що «на ґрунті етнічних традицій формується народна субкультура, що протистоїть спочатку церковно-книжковій культурі, а потім – світській. Саме із формуванням класів поняття «народна культура» набуває своєї семантики як культура страти» [3, с. 61]. Під поняттям «традиційна культура» П. Герчанівська розуміє народний пласт культури доіндустріального суспільства, коли «суб'єктом, який виконує функції її творця, носія, охоронця, кінцевого адресата народної культури, стає селянство, а також нижчі верстви суспільства – міщанство, нижче духівництво, які ще не втратили зв'язок зі селянським укладом життя і побуту» [3, с. 61]. Як висновок, дослідниця констатує, що «народна культура сформувалась у надрах селянського середовища на ґрунті етнічної культури в період стратифікації суспільства; поняття «народна культура» і «традиційна культура» можна вважати тотожними лише в доіндустріальний період розвитку суспільства, підміна одного терміна іншим легітимна лише в межах цієї історичної епохи; динаміка народної культури – це двоєдиний процес трансформації об'єкта (народної культури) і суб'єкта (колективного, індивідуального) внаслідок історичних змін соціокультурних парадигм» [3, с. 63].

Ознаками народної культури П. Герчанівська вважає «інваріанти (традиційність, колективність, синкретичність і символічність), що створюють її ядро; механізми соціокультурної регуляції і ретрансляції досвіду, що ґрунтуються на традиціях, які передаються з покоління в покоління в процесі комунікації членів спільноти; соціальне середовище (сільські громади), що її продукує і завдяки якій історично самовідтворюється» [3, с. 64].

П. Герчанівська в контексті народної культури розглядає поняття «народної художньої культури». Центром і змістовним ядром народної художньої культури є «народне мистецтво (архітектура, скульптура, живопис, декоративне мистецтво, музика, танець та ін.), що являє собою один із найважливіших механізмів пізнання людини і навколишнього світу, акумуляції цього знання і соціального досвіду людей (перш за все, морального аспекту їхньої взаємодії), поро-

дження і селекції специфічних ціннісних настанов індивідуального і колективного буття і актуалізації цих цінностей шляхом опредмечування їх у художніх образах» [3, с. 65–66].

Отже, зазначимо, що етнічна культура є основою, фундаментом народної культури. Етнічна культура є завжди традиційною і пов'язана з категорією етносу. Народна культура є більш широким поняттям, оскільки виходить за рамки етносу і може включати іноетнонаціональну культуру, а також за рамки традиційної культури, долучаючи до неї інші форми – професійні, аматорські, самодіяльні тощо. Однак етнічний чинник завжди відіграє вагомую роль у народній культурі на будь-якому етапі її розвитку, бо народна культура завжди пов'язана з традиціями та традиційною культурою. Також важливим чинником розвитку і збереження етнічної культури є її регіональне розмаїття, яке притаманне і народній культурі. Якщо традиційна культура тяжіє до локальної, до найменших осередків, то народна – до регіональних, тобто більш масштабних територіальних одиниць.

Народна художня культура є підсистемою не лише народної культури, а й *художньої культури*. Саме такий шлях вивчення народної художньої культури обирає С. Садовенко. Науковець подає системне визначення народної художньої культури в рамках культурологічного дискурсу. Дослідниця відзначає, що «структурно, як підсистема художньої, народна художня культура зосереджує: художній світ (система художнього освоєння людиною своєї життєвої світобудови в художніх і естетичних цінностях); художнє життя (певний складник життєвого світу людини, через який відбувається виробництво, освоєння, засвоєння, трансляція художньої культури суспільства й одночасне конструювання власного художнього образу); художню реальність (художній світ, художнє життя суспільства і людини в часі); художню творчість (діяльність суб'єкта зі створення художнього твору, що виражає його духовність); художнє виробництво (залучення мистецтва в систему інституціональних відносин створення-споживання художніх цінностей); художню діяльність (творча активність суб'єкта, пов'язана з виробництвом і поширенням цінностей мистецтва)» [10, с. 302]. Отже, С. Садовенко розуміє народну художню культуру дуже широко, у всіх її соціокультурних проявах.

Дослідниця у своїх роботах підкреслює традиційний, архетиповий компонент народної художньої культури. Аналізуючи сучасні культурологічні дослідження традиційної культури, С. Садовенко зазначає, що вона «інтерпретована як своєрідне семантичне поле, виростає з архетипних структур міфопоетичної спадщини, формує відповідну царину дотеоретичного досвіду (життєсвіт) та на рівні самосвідомості визначає картину світу ... Як сукупність створених і поширюваних у суспільстві творів народної творчості, а також форм та способів їхнього збереження, вивчення й трансляції, народна художня культура є відображенням дійсності в художніх образах за допомогою особливих виражальних засобів» [9, с. 29]. С. Садовенко в систему української народної художньої культури включає автентичний фольклор, художню самодіяльність, фольклоризм, модерні складники (неофольклоризм, фольк-рок) [10, с. 302]. Тим самим дослідниця розширює поняття «народна художня культура», включаючи туди як фольклорні зразки, так і сучасні художні форми, в основі яких лежать фольклорні джерела. Наявність символічних кодів, закладених у фольклорі, що «поєднані спільною аксіосферою, виростають з єдиного смислового поля, яке, у

свою чергу, занурюється в архетипні структури міфів» [10, с. 303], дозволяє С. Садовенко зараховувати нефольклорні зразки художньої творчості до поняття «народна художня культура».

Л. Михайлова розглядає народну художню культуру в історичному ракурсі. Дослідниця зазначає, що в радянській мистецтвознавчій літературі до 60-х рр. XX ст. поняття «народне мистецтво» використовували для позначення декоративно-прикладного мистецтва і художніх ремесел та фольклору як усної народної поетичної творчості. Для інших видів художньої діяльності використовувалися терміни «народна музична творчість», «народний танець», «народний театр», відділяючи їх від поетичної творчості і від декоративно-ужиткового мистецтва. Для останніх було навіть використовували терміни «пластичний фольклор» або «музичний фольклор», тим самим підкреслюючи зв'язок з відповідними видами мистецтва і одночасно з побутом і працею людини [7, с. 4]. У докласовому суспільстві і навіть у добу феодалізму, коли вже існувало професійне мистецтво, у народному середовищі «розвивався фольклор і ті види декоративно-прикладного мистецтва, які сьогодні прийнято відносити до традиційної народної художньої творчості. Їхнє побутування було безпосередньо пов'язане зі селянським і ремісничим укладами життя і з художньою діяльністю в їх рамках» [7, с. 4–5]. У капіталістичний період розвитку суспільства у зв'язку з розвитком промисловості продукція масового виробництва почала витискувати традиційні ремесла, зокрема гончарне і ткацьке, і в сільську культуру почали проникати елементи міської. Поступово традиційна сільська культура починає витискуватися міською, досягнувши апогею у XX ст. Під натиском міської, урбанізованої культури народжуються і розвиваються гібридні форми, які є близькими до масової культури. Л. Михайлова їх окреслює як міський «примітив», аматорство і художню самодіяльність, зазначаючи, що це є проміжною формою між фольклором і академічним мистецтвом [7, с. 5]. Дослідниця відносить міський «примітив» до напівпрофесійної творчості міського населення XVII–XVIII ст., аматорство – XIX ст., яке у XX ст., у радянські часи, стало називатися художньою самодіяльністю [7, с. 5–7].

Л. Михайлова відзначає, що відбулося змішання народної художньої культури з масовою, зокрема радянською, і сьогодні важливо повернутися до народних традицій, очистити їх від нашарувань. Важливою рисою сучасної народної художньої культури є її творчий характер, що відрізняє її від масової культури, спрямованої на споживання художньої продукції. Дослідниця констатує, що народна художня культура – це «жива творчість народу у сфері художньої діяльності. Саме творчість – тобто творення, а не споживання» [7, с. 8].

Ключовою категорією в дослідженні О. Максяшина є «народна художня творчість», яка є складником народної художньої культури, що зосереджена на художній діяльності. Дослідник виділяє «важливі особливості народної художньої творчості: єдність природних, етнічних та історико-культурних традицій, їх взаємозв'язок; ремісниче (у певному сенсі, шаблонне) заняття по створенню відповідного кола виробів з орієнтацією на їх практичну (функціональну) значимість і життєві потреби ринку збуту; орієнтація на родовий досвід (зв'язок з природним, національним і родовим началом) використання та обробки матеріалу, елементів декору та кола виробів, що створюються; типовий характер серійних виробів у широкому діапазоні функцій; запозичення народами один в

одного техніки виконавської майстерності, обробки виробів і їх формотворчої основи з подальшим переробленням у душі своїх традицій; залежність від традицій, прихильності до канону (зразку), стійкості структури творчості» [5, с. 140].

Отже, народна художня творчість поєднує риси народної (традиційної) художньої культури (орієнтація на родовий досвід, залежність від традицій, прихильність до канону) та масової культури (ремісниче, шаблонне заняття, типовий характер серійних виробів). Однак дослідник вказує, що іноді народна художня творчість набуває рис професіоналізму, оскільки народна творчість повторює види, що склалися у професійному мистецтві, і досягнувши високого рівня майстерності, можна спрямувати свій творчий потенціал у сторону професіоналізації [5, с. 140].

Важливим аспектом вивчення народної художньої культури є її зв'язок із *культурою масовою*, особливо при вивченні пізнього (індустріального та постіндустріального) періоду її розвитку, коли масове виробництво почало витискувати народні промисли, і актуальним стає питання їх збереження. У цей період спостерігається обопільний вплив традиційних народних промислів і промислових підприємств, що продукували предмети масового виробництва.

Співвідношення масової, елітарної і народної культур містяться в підручнику з культурології відомої російської дослідниці масової культури А. Костіної [4]. Коротко розглянемо специфічні риси масової культури в порівнянні з культурою народною. А. Костіна зазначає, що «особливістю масової культури є демонстративна демократичність, орієнтація на людину маси – недиференційованого суб'єкта з невираженим особистісним началом, виключно висока гнучкість, здатність трансформувати артефакти, створені в рамках інших культур, і перетворювати їх на предмети масового споживання, комерційний характер, використання кліше при створенні її артефактів, а також зв'язок із засобами масової комунікації як головним каналом розповсюдження та споживання її цінностей» [4, с. 42]. Дослідниця називає основні ознаки масової культури: адаптивний характер, перевага пасивного та нетворчого типу свідомості, орієнтація на потреби «масової», тобто пересічної людини, засоби масової комунікації як головний канал формування та трансляції цінностей [4, с. 44]. Науковець відзначає, що звертання до елітарної культури завжди є індивідуальним, до народної – колективний, то до масової воно відбувається на «рівні безособового колективу, усі індивіди якого атомізовані і пов'язані позаіндивідуальним, зовнішнім зв'язком» [4, с. 43].

На відміну від масової культури, народна культура є традиційною і включає культурні шари різних епох, а її суб'єктом є народ як колективна особистість, що поєднує всіх індивідів спільністю культурних зв'язків і механізмів життєдіяльності [4, с. 53]. Колективна особистість має єдину систему цінностей і життєву програму, а особистість не виділена з колективу, звідки йде анонімність, безособовість, відсутність персонального авторства [4, с. 54]. Дослідниця також зазначає, що сьогодні народна культура вже не відіграє тієї функції, що раніше, деякі її форми, прийоми та механізми взяла на себе масова культура, яку можна визначити як «постіндустріальний фольклор» [4, с. 54].

Зазначимо, що насправді народна культура в її традиційних формах має мало спільного з масовою культурою. Їх споріднює неіндивідуальний характер її репрезентантів (не індивідуальна, а колективна або масова особистість). Масову культуру відрізняє від народної культури її адаптивний, нетворчий характер. Од-

нак в індустріальну і постіндустріальну добу провести межу між народною і масовою культурою (так само, як і між народною і самодіяльною творчістю) буває доволі важко. Масові жанри, предмети масового виробництва проникають у народну художню творчість і стають її частиною, так само як масова культура користується надбанням народної культури. В одних і тих самих явищах є прояви як народної, так і масової культури, що треба враховувати при аналізі конкретних артефактів. Проте це не означає, що засадничі основи народної і масової культури є близькими. Вони є відмінними, однак співіснують у часі і просторі і впливають один на одного. У подальших дослідженнях народної художньої культури перспективною є проблематика, пов'язана зі взаємовпливами народного мистецтва з масовим, що відбувається у двох напрямках – вибір народних зразків і їхнє подальше тиражування як предметів масового вжитку та залучення в народну художню творчість мистецьких форм, що функціонують за принципами масової культури. Такого роду дослідження дозволять з'ясувати (за всієї відмінності обох типів культури) генетичні зв'язки народної художньої культури та її масових форм. Не менш цікавими можуть виявитися і зворотні процеси, коли нові форми, що прийшли з масового мистецтва, поступово вкорінюються в народну культуру і набувають певної знаковості, «вписуються» в традицію. Отже, методологічно доцільним є розглядати народну художню культуру в її зв'язках із масовою культурою, починаючи з часів індустріалізації (на українських землях цей час розпочинається з другої половини XIX ст.), коли народна художня творчість вже почала ставати об'єктом масового тиражування, а предмети масового виробництва входили в побут людей і з часом інспірували появу нових мистецьких форм народної творчості.

Отже, дамо визначення народної художньої культури, яке б відповідало специфіці всіх досліджень культурологічного та мистецтвознавчого спрямування. Як *підсистема народної культури* народна художня культура характеризується анонімністю, колективністю, безособовістю, традиційністю, орієнтацією на родовий досвід, канонічністю. Народна культура базується на культурі етнічній, однак передбачає включення іноетнічних компонентів. На відміну від локальності етнічної культури, народна культура є поняття ширше, відмітною її рисою є регіоналізм.

Як *підсистема художньої культури*, вона включає художній світ, художню творчість, художню діяльність і художню цінність творів народного мистецтва. Художні складники народної культури носить колективний характер, її суб'єктом є колективна особистість. Народна художня культура взаємодіє з іншими типами культур і формами творчості – масовою культурою, самодіяльною і професійною художньою творчістю, дозвіллевою діяльністю. Відмінність масової культури та інших форм діяльності від народної художньої культури полягає в її творчому характері (на відміну від адаптивності масової культури та дозвіллевої діяльності), орієнтації на традиції та безособовому характері творчості. В індустріальну та постіндустріальну добу народна художня культура співіснує і взаємодіє з професійною художньою творчістю та масовою культурою і не може розглядатися поза їхніми впливами. Постмодерністська доба частково знімає протиріччя між народною та масовою культурою, які перетинаються і взаємодіють у таких видах художньої діяльності як *етнодизайн*. Від традиційних форм народної художньої культури він вирізняється тим, що має не синкретичний, а синтетичний характер. В етнодизайні основними елементами художньої творчості виступають знаки та символи, які є підвалинами традиційної художньої культури. Під час перенесення

традиційної символіки та орнаментики зі зразків декоративно-ужиткового мистецтва до етнодизайнерських виробів замінюється знаково-символічний код. У сучасній етнодизайнерській практиці прообразами художніх рішень стають архаїчні знаки-символи, наново переосмислені в сучасних формах художньої реалізації завдяки тому, що знаки-символи вже вилучені із традиційного середовища і позбавлені сакрально-ритуальної функції. Етнодизайнери залишають лише їхній художній складник, який інтерпретують як етнічні символи-маркери в культурі постіндустріального типу. Етнодизайн не замінює традиційні зразки декоративно-ужиткового мистецтва, а трансформує їх та сполучає з новими мистецькими технологіями. Етнодизайн синтезує технічну та мистецьку складники, поєднує елементи *народної художньої* (використання елементів, форм, зразків декоративно-ужиткового мистецтва) та *професійної* (індивідуальне творче вирішення, а не наслідування традиції) творчості, а спрямованість на споживача та тиражування художніх виробів споріднює його з *масовим мистецтвом*.

Етнодизайн ні у вузькому, ні в широкому розумінні не можна зараховувати до народної художньої культури, але він є тим містком, який сполучає народну та масову культури, які є, по суті, явищами з протилежними цінностями. Ми вбачаємо історичне значення етнодизайну у збереженні та ретрансляції народної культури в постіндустріальну добу, завдяки чому генетична та архетипова основа народної культури не зникає і відтворюється в нових формах, передаючи культурні надбання нації наступним поколінням.

Література

1. *Божко Т. О.* Використання традицій українського декоративно-прикладного мистецтва у сучасному дизайні пакувань: матеріали до науково-практичної конференції: «Народні традиції у декоративно-прикладному мистецтві» / Т. О. Божко. – К. : КДІДПМД ім. М. Бойчука, 2006. – С. 30–34.
2. *Божко Т. О.* Етнічна символіка у масовій культурі: проблеми та наслідки застосування / Т. О. Божко // Актуальні проблеми історії, теорії та практики художньої культури. – К. : Міленіум, 2013. – Вип. 31. – С. 104–111.
3. *Герчанівська П. Е.* Українська народна культура: християнський вимір : монографія / П. Е. Герчанівська. – К. : Університет «Україна», 2011. – 426 с.
4. *Костина А. В.* Культурологія: учебник / А. В. Костина. – 5-е изд., стер. – М. : КНОРУС, 2010. – 336 с.
5. *Максяшин А. С.* Народное художественное творчество и его особенности / А. С. Максяшин // Альманах современной науки и образования. – Тамбов : Грамота, 2012. – № 11 (66). – С. 139–141.
6. *Михайлова Л. И.* Народная художественная культура: детерминанты, тенденции, закономерности социодинамики : монография / Л. И. Михайлова. – М. : Вузовская книга, 2006. – 264 с.
7. *Михайлова Л. И.* Народное художественное творчество и его место в российской культуре / Л. И. Михайлова // Социологические исследования. – М., 1998. – № 4. – С. 3–16.
8. *Руденченко А.* Теоретичні основи навчання етнодизайну студентів вищих мистецьких навчальних закладів / Алла Руденченко // Проблеми підготовки сучасного вчителя. – 2013. – № 8. – Ч. 1. – С. 100–106.
9. *Садовенко С. М.* Експлікація поняття «українська народна художня культура» / С. М. Садовенко // Трансформаційні процеси в освіті і культурі: зб. матеріалів Міжн. наук.-творч. конф., Одеса, Київ, Варшава, 24–25 квітня 2013 р. – К. : НАКККіМ, 2013. – С. 26–30.
10. *Садовенко С. М.* Поліфонічний світ хронотопу української народної художньої культури / С. М. Садовенко // Народознавчі студії пам'яті В. Т. Скуратівського : зб. наук. праць, Київ, 24–25 жовтня 2013 р. – К. : НАКККіМ, 2013. – С. 300–304.

11. *Тимків Б. М.* Роль етнодизайну в підготовці художників декоративно-прикладного мистецтва / Б. М. Тимків // Наукові записки Тернопільського національного педуніверситету ім. В. Гнатюка. Серія: Педагогіка. – 2011. – № 3. – С. 171–176.

12. *Тимків Б. М.* Формування художньої етнокультури студентів засобами народного декоративно-прикладного мистецтва / Б. М. Тимків // Етнос і культура. Часопис Прикарпатського університету ім. В. Стефаника : збірник наук.-теорет. статей. – Івано-Франківськ : Плай, 2003. – № 1. – С. 131–135.

13. *Удріс І. М.* Вивчення вітчизняного етнодизайну українськими мистецтвознавцями початку ХХ століття / І. М. Удріс // Вісник Харківської державної академії дизайну і мистецтв. – 2004. – № 3. – С. 148–158.

References

1. *Bozhko T. O.* Vykorystannia tradytsii ukrains'koho dekoratyvno-prykladnoho mystetstva u suchasnomu dyzajni pakuvan': materialy do naukovo-praktychnoi konferentsii: «Narodni tradytsii u dekoratyvno-prykladnomu mystetstvi» / T. O. Bozhko. – K. : KDIDPMD im. M. Bojchuka, 2006. – S. 30–34.

2. *Bozhko T. O.* Etnichna symbolika u masovij kul'turi: problemy ta naslidky zastosuvannia / T. O. Bozhko // Aktual'ni problemy istorii, teorii ta praktyki hudozhn'oi kul'tury. – K. : Milenium, 2013. – Vyp. 31. – S. 104–111.

3. *Gerchanivs'ka P. E.* Ukrains'ka narodna kul'tura: hristyjans'kyj vymir : monografia / P. E. Gerchanivs'ka. – K. : Universitet «Ukraina», 2011. – 426 s.

4. *Kostina A. V.* Kul'turologia: uchebnik / A. V. Kostina. – 5-e izd., ster. – M. : KNORUS, 2010. – 336 s.

5. *Maksiashin A. S.* Narodnoie hudozhestvennoie tvorcestvo i iego osobennosti / A. S. Maksiashein // Al'manah sovremennoj nauki i obrazovania. – Tambov : Gramota, 2012. – № 11 (66). – С. 139–141.

6. *Mihajlova L. I.* Narodnaja hudozhestvennaja kul'tura: determinanty, tendentsii, zakonomernosti sotsiodinamiki : monografia / L. I. Mihajlova. – M. : Vuzovskaja kniga, 2006. – 264 s.

7. *Mihajlova L. I.* Narodnoie hudozhestvennoie tvorcestvo i iego mesto v rossijskoj kul'ture / L. I. Mihajlova // Sotsiologicheskie issledovanija. – M., 1998. – № 4. – S. 3–16.

8. *Rudenchenko A.* Teoretychni osnovy navchannia etnodyzainu studentiv vyshchychk mystetskykh navchalnykh zakladiv / Alla Rudenchenko // Problemy pidhotovky suchasnoho vchytelia. – 2013. – № 8. – Ch. 1. – S. 100–106.

9. *Sadovenko S. M.* Eksplikatsia ponattia «ukrains'ka narodna hudozhnja kul'tura» / S. M. Sadovenko // Transformatsijni procesy v osviti i kul'turi: zb. materialiv Mizhn. nauk.-tvorch. konf., Odesa, Kyiv, Varshava, 24–25 kvitnja 2013 r. – K. : NAKKKiM, 2013. – S. 26–30.

10. *Sadovenko S. M.* Polifonichnyj svit hronotopu ukrains'koi narodnoi hudozhn'oi kul'tury / S. M. Sadovenko // Narodoznavchi studii pam'jati V. T. Skurativs'koho : zb. nauk. prats, Kyiv, 24–25 zhovtnja 2013 r. – K. : NAKKKiM, 2013. – S. 300–304.

11. *Tymkiv B. M.* Rol etnodyzainu v pidhotovtsi khudozhnykiv dekoratyvno-prykladnoho mystetstva / B. M. Tymkiv // Naukovi zapysky Ternopil'skoho natsionalnoho peduniversitytetu im. V. Hnatiuka. Seria: Pedagogika. – 2011. – № 3. – S. 171–176.

12. *Tymkiv B. M.* Formuvannia khudozhnoi etnokultury studentiv zasobamy narodnoho dekoratyvno-prykladnoho mystetstva / B. M. Tymkiv // Etnos i kultura. Chasopys Prykarpatskoho universytetu im. V. Stefanyka: zbirnyk nauk.-teoret. statei. – Ivano-Frankivsk : Plai, 2003. – № 1. – S. 131–135.

13. *Udris I. M.* Vyvchennia vitchezianoho etnodyzainu ukrainskymy mystetstvoznavtsiamy pochatku ХХ stolittia / I. M. Udris // Visnyk Kharkivskoi derzhavnoi akademii dyzainu i mystetstv. – 2004. – № 3. – S. 148–158.